

HISTÒRIA

1440

Gutenberg inventa
la impremta.

1455

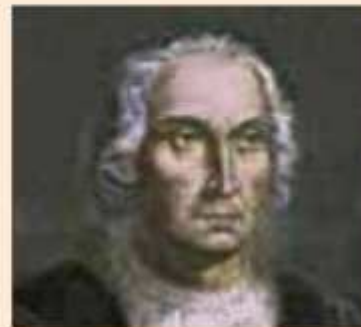
Primer llibre imprès:
l'edició d'una *Bíblia*.

1474-1516

Regnat dels Reis Catòlics.

1492

Descobriments d'Amèrica
per Cristòfol Colom.

1501

Ottaviano Petrucci
imprimeix el primer llibre
de música a Venècia.

Durant el Renaixement es produeix un important canvi social reflectit en:

- l'invent i difusió de la impremta que afavorirà la transmissió de les idees per tota Europa.
- El descobriment d'Amèrica i altres descobriments geogràfics.
- La filosofia de l' humanisme en contraposició de les idees teocèntriques medievals.
- Descobriments científics.
- Sorgiment de la burgesia.
- Reforma i Contrareforma religiosa.

El Renaixement: context històric

- període: segles XV-XVI
- el poder es concentrava a les grans corts i no en la infinitat de petits senyorius medievals. Aquest fet va beneficiar la música, ja que els nobles van actuar com a mecenes i, recolzant-se en la bonança econòmica generada per l'impuls comercial, van donar suport i afavorir la composició musical i els concerts, però ja no era com una manifestació del seu poder polític.
- la reforma de Martí Luter i la Contrareforma (concili de Trento) van ser importants per a l'evolució musical posterior.
- més llibertat i independència econòmica per part de la població va facilitar la mobilitat dels músics i la propagació i l'intercanvi d'idees musicals més ràpidament, cosa que va contribuir al desenvolupament.

Context sociocultural

- Predominava un esperit d'aventura intel·lectual i d'experimentació artística.
- El Renaixement va sorgir com a reacció contra l'edat mitjana. Fins aleshores l'ésser humà havia subordinat la seva vida a la religió, però des d'aquest moment la seva activitat se centrava en l'ésser humà com a tal: l'humanisme
- Un art més individualista prenia posicions davant l'artista anònim medieval.
- També hi va haver un despertar científic que es va estendre a altres àmbits. Es van començar a formular teories innovadores per a l'època i alguns es van atrevir a explicar científicament els misteris de la vida i de l'univers. El primer representant d'aquest nou esperit va ser Leonardo da Vinci, autèntic geni del Renaixement, qui va barrejar el seu talent artístic amb un desig insaciable per desxifrar els secrets de la naturalesa.
- Johannes Gutenberg va inventar la impremta. Aquest va ser el gran èxit del Renaixement, ja que la reproducció de textos a gran escala va permetre la difusió d'obres i tractats. Va propiciar l'accés directe i personal a tota mena d'obres, quan feia ben poc només se'n disposava d'unes còpies manuscrites.

La finalitat de la música

- La música religiosa: transmetre el missatge cristià
- La música profana: entretenir, descriure i divertir.

El Concili de Trento (1563), de Ticià.

La Música del Renaixement no serà aliena a aquests canvis que es manifestaran en ella de la següent manera:

- Triomf de la polifonia vocal.
- Naixement de la Música Civil, amb l'ús d'onomatopeies i efectes tímbrics en la forma Madrigal.
- Les formes musicals religioses són la Missa, el Motet.
- Les formes musicals civils són la canzona, (amb les seves variants franceses: Chançon o l'espanyola Villancico) i el Madrigal.
- Els principals instruments són l'orgue i la viola de mà (vihuela). Tots dos instruments tenen com a representants principals músics de l'escola ibèrica.
- Per la seva banda, els països protestants creen noves formes musicals allunyades de la grandiloqüència de les composicions catòliques. Les principals formes protestants són el Coral a Alemanya i l'Anthem a Anglaterra.

Música vocal profana

La música vocal profana es desenvolupa en aquesta època a partir de les cançons del repertori popular.

En els diferents països rep aquests noms: a França, chanson; a Espanya, villancet; a Itàlia, madrigal. El text d'aquestes cançons està escrit en llengua vernacle.

El madrigal

Neix de les cançons populars italianes polifòniques (la frottola, la canzonetta, la villanella....)composicions en les quals la veu superior interpreta la melodia i les altres tres l'acompanyen. Els madrigals sorgeixen de la poesia renaixentista que cultiva imatges de la naturalesa,plena d'enunciats romàntics i fins i tot eròtics, des de Petrarca i Boccaccio (amb el seu Decameron) fins a Sacchetti i Soldanieri, i fins i tot els Contes de Canterbury de Chaucer. L'estructura era de dues o tres estrofes i una tornada que s'harmonitzava a dues i tres veus.

Escolta el següent madrigal, *I vaghi fiori*, de G.P. da Palestrina, tot seguint la partitura. A continuació, completa el quadre d'audició que trobaràs al teu quadern o que et facilitarà el professor o la professora.

I va-ghi fio-ri_e l'a - mo - ro - se fron - - - - de i

I va-ghi fio-ri_e l'a - mo - ro - se fron - de i va-ghi fio -

I va-ghi fio-ri_e l'a - mo - ro - se fron -

I va-ghi fio-ri_e l'a - mo-

7

va - ghi fio - ri_e l'a - mo-ro - se fron - de e l'er - ba_e l'a - - -

ri_e l'a - mo - ro - se fron - de e l'er - ba_e

de e l'er - - - ba_e l'a - - -

ro - se fron - de e l'er - - - ba_e l'a - ...

— Quantes línies melòdiques has escoltat?

— En quin ordre es van incorporant les diferents veus? Escull l'opció correcta.

soprano, tenor, contralt i baix

contralt, soprano, tenor i baix

soprano, contralt, tenor i baix

contralt, tenor, soprano i baix

— Quin recurs compositiu predomina en aquest madrigal?

imitació

variació

contrast

El villancet

Els segles XV i XVI **el villancet** definia una forma de poesia integrada per una tornada que alternava amb una o més estrofes. El repertori incloïa elements cortesans, populars i religiosos. Les primeres grans col·leccions són els cançoners, especialment el Cancionero musical de palacio i el Cançoner del Duc de Calàbria o d'Uppsala. Contenen peces polifòniques a tres o quatre veus amb acompanyament instrumental de Juan de Encina i Francisco de Millán, entre d'altres.

La chanson francesa

La cançó francesa renaixentista té un interès especial a evocar, per mitjà de la música, tot allò que a la naturalesa constitueix un element poètic. Pel que fa a l'amor, és un sentiment que els músics d'aquell país tracten, en general, d'una manera superficial, galant i amable. Així doncs, la música francesa és, d'una banda, evocadora i , de vegades, fins i tot descriptiva, arribant alguns cops a l'onomatopeia, i de l'altra amb un caràcter lleuger i graciós.

Escolta el villancet *Todos los bienes*, de Juan del Encina, seguint amb la partitura les diferents veus que l'interpreten i completant les característiques corresponents del quadre d'anàlisi d'audició que trobaràs al teu quadern o que et donarà el professor o la professora.

Flauta 1

1. To - dos los bie - nes del mun - do pa - san pres - to_y su me -
 2. La me - jor y más ven - tu - ra pa - sa pres - to_y su me -

Flauta 2

1. To - dos los bie - nes del mun - do pa - san pres - to_y su me -
 2. La me - jor y más ven - tu - ra pa - sa pres - to_y su me -

Flauta 1

6 mo - ria, sal - vo la ria fa - ma_y la glo - ria.
 mo - ria, sal - vo la ria fa - ma_y la glo - ria.

Flauta 2

mo - ria, sal - vo la ria fa - - - ma_y la glo - ria.
 mo - ria, sal - vo la ria fa - - - ma_y la glo - ria.

Fine

10 D.C.

Flauta 1

1. El tiem - po lle - va los u - nos, a o - tros for - tu - na y suer - te.
 1. y al ca - bo vie - ne la muer - te, que no nos de - xa nin - gu - nos.
 2. La fa - ma bi - ve se - gu - ra, aun - que se mue - ra el due - ño;
 2. los o - tros bie - nes son sue - ño y u - na çier - ta se - pol - tu - ra.

Flauta 2

1. El tiem - po lle - va los u - nos, a o - tros for - tu - na y suer - te.
 1. y al ca - bo vie - ne la muer - te, que no nos de - xa nin - gu - nos.
 2. La fa - ma bi - ve se - gu - ra, aun - que se mue - ra el due - ño;
 2. los o - tros bie - nes son sue - ño y u - na çier - ta se - pol - tu - ra.

— A quina forma musical correspon?

— Indica en la partitura l'estrofa i la tornada.

— Interpreta les veus indicades per a les flautes d'aquest villancet i acompanya'l amb els següents *ostinatos* rítmics:

Ostinato rítmic 1

Ostinato rítmic 2

En la pàgina web pc8-termos.fis.ucm.es/~polifonistas/enzina.html trobaràs la informació que et cal per completar les activitats següents:

— Llegeix la biografia de Juan del Encina i fes un resum destacant els aspectes més rellevants de la seva vida.

— Obre la partitura *Más vale trocar* i escolta'n l'opció MP3 seguint la partitura.

— Interpreteu-la a dues veus: soprano i alt.

A continuació, escoltarem *Le chant des oiseaux* de Clément Janequin. En aquesta cançó, els ocells van entrant progressivament a escena, i les diferents veus aniran imitant el cant de cadascun d'ells. Es tracta d'un cànon.

Després de l'audició, contesta a aquestes preguntes:

- Quines veus identifiques? Hi ha acompanyament instrumental? Com s'anomena l'agrupació vocal que la interpreta?
- Quin és l'últim ocell que has escoltat? Com ho has sabut? Com en diem d'aquest recurs lingüístic?

Música instrumental

Una de les característiques fonamentals del Renaixement va ser el ressorgiment de la música instrumental, que va adquirir a poc a poc més rellevància i prestigi.

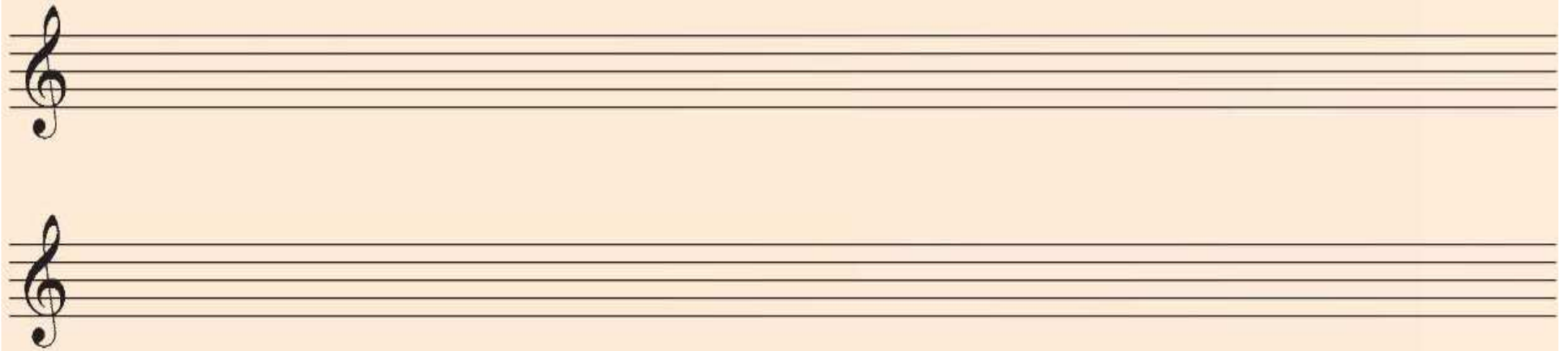
Als seus inicis, la música instrumental estava lligada a la música vocal. Això significava que les primeres edicions de música instrumentals solien ser transcripcions d'obres vocals polifòniques en les quals no s'especificava quins instruments l'havien d'interpretar. Amb el pas del temps, els instruments es van anar perfeccionant i la música instrumental va acabar sent independent.

La pràctica freqüent de la improvisació va donar lloc al desenvolupament d'algunes **formes musicals**, interpretades sobretot, per solistes d'instruments polifònics, com ara l'orgue, el clavicèmbal o el llaüt. Un exemple d'això són les **diferències**: variacions sobre cançons i danses franceses i espanyoles o **tema amb variacions**.

Escolta el tema i la primera variació de l'obra *Diferencias sobre el canto llano del caballero*, d'Antonio de Cabezón. Observa atentament la partitura del tema següent i indica en quins compassos interpreta ornamentacions melòdiques en la primera variació.

— Escribe una variació rítmica d'aquest tema.

— Interpreta el tema amb la flauta. Pots ajudar-te amb el playback.

Instruments

Aquests són alguns dels instruments representatius del Renaixement.

VENT-FUSTA	
Bombarda	Xeremia
Instrument de la família dels oboès amb una sonoritat potent i de vuit mides diferents.	Avantpassat directe de l'oboè.

CORDA FREGADA

Viola

Tenint en compte que en aquella època la major part dels instruments tenien tres o quatre variants corresponents a l'extensió de les veus humanes, trobem la **viola a spalla** ('viola d'espatlla'), la **viola da braccio** ('viola de braç', que és la més semblant a la viola actual) i la **viola da gamba** ('viola de cama', similar al violoncel).

CORDA PERCUDIDA

Clavicordi

Instrument de 45 teclès que accionen làmines de llautó que copegen les cordes paral·leles al teclat. El seu so es molt tènue.

VENT-METALL

Cornetto

Instrument amb embocadura i cos de fusta.

Sacabutx

Instrument que deriva de les trompetes i va evolucionar fins al trombó de vares.

Serpentó

Instrument de la família de les cornetes. Consta d'un tub cònic allargat, de forma semblant a una serp, i que té 6 forats, distribuïts en dos grups de tres.

Trompeta

Originalment tenia forma de «S». Al segle XVI va adoptar la forma encorvada moderna gràcies a la millora dels coneixements sobre la fusió dels metalls.

Trompa

Es va desenvolupar a partir del corn de caça. Al segle XVI, el seu cos ja és enroscat o en espiral.

CORDA POLSADA

Viola de mà

Instrument semblant a la guitarra. El fons és pla i compta amb sis o set parells de cordes afinades a l'uníson. El claviller està una mica doblegat cap enrere.

Guitarra

És l'instrument que va acabar substituint la viola de mà. Espanya va ser el centre de la producció d'obres per a guitarra.

Clavicèmbal

És un descendent del saltiri medieval.

Virginal

Instrument més petit que el clavicèmbal, principalment d'ús domèstic, tot i que també es tocava a les corts.

Espineta

Es tracta d'un clave petit portàtil de 31 teclat. Les cordes se situen perpendicularment al teclat.

Visiona el fragment del concert d'una *passacaglia* (variació) renaixentista que s'inclou al DVD; podràs veure-hi i escoltar instruments del Renaixement. Quins són?

Agrupacions instrumentals

Els instrumentistes del Renaixement s'agrupaven lliurement per fer música, segons la disponibilitat dels músics i els recursos disponibles per a l'esdeveniment en què havien de tocar.

Més endavant, els instruments es van anar agrupant segons la potencia sonora. Els més potents es tocaven a l'aire lliure, en tornejos, combats, desfilades, danses, etc. Són els instruments que s'anomenaven de **música alta**. Els de so més suau i delicat eren els anomenats de **música baixa**, i es tocaven a l'interior dels palaus, les estances, les cambres o els salons.

Amb el temps, veurem com els instruments comencen a agrupar-se segons el seu timbre, és a dir, per famílies instrumentals. Per exemple, apareixen peces compostes per a grup de flautes de diferent tessitura (flautes sopranos, contralt o baixes) o un conjunt de violes (violins, violes de braccio, violes da gamba i violó) etc... Aquestes agrupacions amb el timbre igual i tessitura diferent s'anomenen consort. Aquests canvis en la forma de compondre van donar lloc, per primera vegada en la història de la música, a partitures escrites per a instruments.

Classifica els següents instruments segons la família que els pertoqui i digues l'agrupació a què pertanyen, tenint en compte aquesta premissa:

Música alta: vent-metall i percussió

Música baixa: vent-fusta i corda

INSTRUMENT	FAMÍLIA INSTRUMENTAL	MÚSICA ALTA	MÚSICA BAIXA
Flautes			
Trompeta			
Llaüt			
Bombarda			
Clavicèmbal			
Sacabutx			

Escolta aquestes dues audicions i indica si es tracta de música alta o música baixa.

 Ricercar del duodecimo tono (Andrea Gabrieli)

alta

 Pavana (Augustine Bassano)

baixa

Música per dansar

A més a més de les danses populars, durant el Renaixement també van sorgir les danses cortesanes, destinades a ser ballades als grans salons seguint uns passos determinats, com ara la gallarda, el branle, la ronda i la pavana.

La música religiosa

Les obres religioses, amb textos extrets de la litúrgia o amb temàtica religiosa, recopilen les millors obres musicals del període. Es cantaven en llatí, generalment a cappella i a quatre veus. Les principals formes musicals religioses seguien sent **la missa i el motet.**

Amb **Martí Luter**, figura clau i principal de la Reforma religiosa protestant, va sorgir una nova forma musical: **el coral.** Aquesta forma va introduir alguns canvis substancials, i el text dels cants s'escribia en la llengua del poble per tal d'apropar-lo a les celebracions litúrgiques. L'Església catòlica va reaccionar davant les reformes protestants, i el **Concili de Trento** va establir unes normes estrictes (la **Contrareforma**) per controlar allò que creien una popularització excessiva de la música sacra. De manera que, entre altres qüestions, es va exigir que el text continués sent en llatí.

Tomás Luis de Victoria, juntament amb **Palestrina**, fou considerat un dels principals compositors de la Contrareforma. Només va compondre música sacra i tota la seva obra es va publicar en vida de l'autor.

El motet

Peça musical polifònica composta a partir d'un text religiós en llatí.

Ara escoltarem la peça *Jesu, dulcis memoria* de Tomás Luis de Victoria. Completa el quadre d'audició mentre escoltes aquest motet. Segueix l'inici en la partitura i para atenció a les diferents veus, els diferents recursos compositius, el text i la traducció.

Andante ♩ = 76

Soprano
Je - su, dul - cis me - mo - - - ri - a, dans ve - ra,

Alt
Je - su, dul - cis me - mo - ri - a, dans ve -

Tenor
Je - su, dul - cis me - mo - - - - - ri - a, dans ve -

Baix
Je - su, dul - cis me - - - - - mo - ri - a, dans ve - ra, ...

*Jesu, dulcis memoria,
dans vera cordis gaudia;
sed super mel et omnia
ejus dulcis praesentia.*

Jesús, dolça memòria,
veritable alegria del cor;
per sobre de la mel i de tot
és dolça la Vostra presència.

- Quin recurs compositiu va utilitzar principalment Tomás Luis de Victoria?
- En quines paraules del fragment inicial hi trobem melismes? Per què creus que s'han utilitzat?
- Escribeu en un pentagrama les notes que apareixen a l'inici i que duen alteració accidental, tot indicant en quin compàs les heu trobat i quina funció desenvolupen.

Compositors més importants.

- La figura del compositor s'ha finançat. Així com a l'Edat Mitjana no coneixem el nom de la majoria, ara comencen a ser persones cèlebres en els seus cercles socials.
  - **França:** Josquin Desprez
  - **Espanya:** Juan del Encina, Tomàs Luís de Victòria, Cristòbal Morales, Antonio de Cabezón (orgue), Luis Milan (viola), Mateu Fletxa, Narvaez...
  - **Itàlia:** Giovanni Pierluigi de Palestrina, Claudio Monteverdi, Gesualdo...
  - **Països Baixos:** Orlando di Lasso,
  - **Anglaterra:** Byrd, Morley...

Compositors

França: Josquin des Prés, Clément Janequin

Escola francoflamenca: Orlando di Lasso

Anglaterra: thomas Morley, JohnDowland

Espanya: Mateu Fletxa el Vell, Antonio de Cabezón, Tomàs Luis de Victoria

Itàlia: Andrea Gabrieli, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Giovanni Gabrieli

Baldassarre de Castiglione (1478-1529)

Escriptor italià. La seva obra més important és *El cortesà*, en què hi descriu l'ideal de vida del Renaixement i propugna un model de cavaller que respon a les inquietuds i a la visió del món que es tenia en el seu temps.

Llegeix aquesta traducció d'un fragment extret d'*El cortesà* (1527) i contesta a les qüestions exposades al final del fragment (activitat 15).

Així que, no vulgueu vós, senyor, prendre al nostre cortesà un bé tan gran com és la música; la qual no tan sols calma els nostres cors, sinó també els de les feres infinitat de vegades; i d'aquell a qui no li agradi en podem pensar que té els sentiments i els esperits en discordança entre si. Mireu tot el que pot, que ja hi hagué músic que amb ella va fer arribar un peix molt gran al vaixell on ell anava i el va fer venir perquè, agafat a les seves espatlles, el dugués a terra. Ella és la que en els sagrats temples celebra els oficis divins i canta a Déu les lloances i les gràcies pels beneficis rebuts, i així hem de creure que per Ell és molt acceptada i que Ell ens l'hagi donat per alleugerir molt dolçament les nostres fatigues i angoixes. Amb la música els treballats llauradors sota el sol ardent enganyen la pròpia feina amb un cant groller i rústic. Amb ella la mossa, que abans de l'alba s'alça descalça i mal vestida per filar o per teixir, es defensa de la son i fa delectable la seva feixuga tasca. Ella és una recreació molt alegre per als miserables mariners un cop la fortuna i els vents han cessat. Amb ella descansen els cansats pelegrins dels llargs i molestos romiatges i els afligits empresonats entre ferros i cadenes es consolen. I que ella és amb el seu cant, encara que a voltes esdevingui groller, un enorme i ordinari refrigeri dels nostres treballs i disgustos, es pot veure en el fet que fins i tot les dides, quan senten plorar els seus nens, de seguida, sense saber com, gairebé per instint natural corren a consolar-los i a fer-los adormir amb algun cant; aquests infants que tenen la natura com a única mestra, amb aquest son en el mateix punt es tranquil·litzen i s'adormen i obliden les llàgrimes que els són pròpies i determinades naturalment pel fet de néixer, com per un anunci de totes les tristeses i desventures que en tot el decurs de la vida continuament han de passar.

Aquí, quan va callar una mica el Comte, el magnífic Julià digué: Per les raons que vós heu dit i per moltes altres, crec que convé la música, no tan sols com a ornament bo, fins i tot de pura necessitat, al cortesà.

Quines qualitats atribueix Castiglione a la música?

— Fes una llista amb les diferents funcions que la música tenia en aquella època segons Baldassarre de Castiglione, i agrupa-les com a música religiosa o com a música profana.

L'ofici de músic en el Renaixement

- **Capelles musicals**

Les capelles musicals van sorgir a les catedrals i a les esglésies principals d'Itàlia com a evolució de les *Schola Cantorum*. Estaven integrades per un grup d'especialistes que dedicaven tot el seu temps a l'aprenentatge, l'ensenyament i la interpretació de la música; concretament, durant el Renaixement, estaven consagrats a la música polifònica.

- Aquestes capelles tenien una estructura organitzada i complien amb unes funcions jerarquitzades en funció de l'estatus social dels components, de la condició física i del grau d'implicació que tenien amb la capella.
- L'estructura de l'organització era la següent:
- -Els **escolans** i els **mossos de cor**. Aquest grup estava format pels més joves. Els escolans, els més joves, eren sis i vivien mantinguts pel mestre a casa seva. Per formar part d'aquest grup era imprescindible tenir bona oïda i una bona veu. Els mossos de cor eren grans i, a més de les tasques d'aprenentatge participaven activament en actes corals. Normalment, d'adults, es convertien en els músics de les catedrals.

- -Els **cantors**. S'encarregaven de l'execució de cadascuna de les parts de la música polifònica. Molts d'ells, a més, eren excel·lents compositors.
- -El **mestre de capella**. Era la màxima autoritat artística i es formava en un capella catedralícia, on entrava com a nen cantor i, si tenia qualitats musicals, seguia el pla d'estudis. Algunes de les seves obligacions consistien a complir un horari, cobrir les vacants, compondre la música per a les celebracions especials i impartir les classes als escolans i als cantors.
- A les catedrals també tenia una presència destacada la música instrumental, els principals artífexs de la qual eren:
- -L'**organista**. Acompanyava l'execució de la polifonia.
- -Els **ministrers**. El nombre de components era variable i es contractaven per a solemnitats puntuals. Els instruments de vent podien doblar o substituir alguna part del cant polifònic.

- A més dels intèrprets de música polifònica, que formaven part pròpiament de la capella musical, també hi trobem el cor, format pels canonges o pels capellans de cor, la dedicació dels quals se centrava exclusivament en el culte diví. Interpretaven el cant gregorià durant la missa. El màxim responsable del cor era el xantre.
- El mestre de capella era el que unia tots aquests grups en les seves interpretacions. Amb el temps, algunes capelles musicals es van vincular a una catedral, a un monestir, a la reialesa o bé a la noblesa.

La dona en el Renaixement

- Durant el Renaixement, les dones eren les protagonistes i les que organitzaven els esdeveniments musicals a les corts i als palaus, que van arribar a ser els centres de la cultura. En aquests espais les dones nobles o de l'alta burgesia rebien classes de cant o d'interpretació d'instruments, i fins i tot componien i publicaven les seves pròpies obres.
- Paral·lelament a les corts i als palaus, els convents i els monestirs femenins també van ser centres de desenvolupament cultural; allí es continuaven impartint ensenyaments musicals. Aquesta època va deixar constància de compositoras, intèrprets i cantants renaixentistes les partitures de les quals s'han conservat fins als nostres dies.
-

Maddalena Casulana (1544-1590)

- Va néixer a Casole d'Elsa, a Siena. Ben aviat va destacar com a cantant i com a intèrpret de llaüt. De jove es va traslladar a Florència, on va començar la seva activitat com a compositora. Els seus madrigals, publicats el 1568, van ser el primer treball musical d'una dona que va sortir a la llum en la història de la música occidental. Isabella de Medici, que també era música, va escriure una dedicatòria a aquesta primera publicació mostrant els seus sentiments sobre el fet que una dona es dediqués a la composició:
- «Desitjaria mostrar al món, puix que m'ha estat concedit en aquesta professió musical, el vanitós error dels homes que, creient-se amos dels grans dons de l'intel·lecte, pensen que aquests no poden ser comuns a les dones».
- Fins i tot Roland de Lassus, conegut també com a Orlando di Lasso va dirigir una de les seves obres a la cort d'Albert de Baviera, a Munic. Maddalena Casulana va morir l'any 1590 a Vicenza.

Gran virtuosa del Llaüt

- **4.** Escolta el madrigal *Morir non puo il mio cuore*, de Maddalena Casulana, i fixa't en les línies melòdiques, belles i expressives, i en la manera com acompanyen i respecten el text. A continuació, respon les preguntes següents:
  - -Quina és la textura d'aquest madrigal?
  - -Quantes veus l'interpreten?

Resum de l'ofici de músic

- • Sorgeixen a les catedrals i a les esglésies principals d'Itàlia. Estan integrades per un grup d'especialistes que es dediquen a l'aprenentatge, l'ensenyament i la interpretació de la música.
- • Tenen una estructura organitzada, amb unes funcions jerarquitzades: els escolans o mossos del cor, els cantors i el mestre de capella. A les catedrals també hi havia l'organista i els ministrils.
-
- **Resum de la dona del renaixement**
- • Les corts i els palaus són els centres culturals. Les dones nobles o de l'alta burgesia reben classes de música, i fins i tot componen
- i publiquen les seves obres.
- • Als convents i monestirs femenins s'imparteixen ensenyaments musicals.

ACTIVITAT: Aprèn a fer mapes conceptuals

Elaborado por Paola Oliva

LA MUSICA del RENACTIMIENTO

Textura predominante POLIFONIA (con mayor nº voces que en EM)
Utilización frecuente de la IMITACION
LATIN en música religiosa y lengua VULGAR en la música profana
Ritmo menos libre: Aparece el TACTUS
Predominio de la música VOCAL
Nace la Música INSTRUMENTAL (generalmente ligado a piezas de danza)
AUTORES: Palestrina / Guerrero / Victoria / Juan del Encina

MUSICA RELIGIOSA

Europa Católica: MISAS
Inglaterra Protestante: ANTHEM
Alemania Luterana: CORAL

Viola da Samba

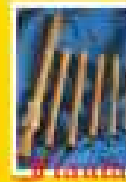
00:05
Cronómetro

Clavicordio

Guitarra

de Dico

Cromorno

Corneto

Sacabuche

DANZAS: Pavana, Branda y Gallarda.
Interpretadas normalmente por un consort.
MADRIGALES: Canción polifónica para 3 o 4 voces.
El texto es un poema rimado, generalmente con música muy descriptiva y normalmente trata sobre el Amor.
VILLANCICOS: Típico de España.
Canción polifónica para 3 o 4 voces con estrofas y estribillo.

RESUM CARACTERÍSTIQUES PRINCIPALS DEL RENAIXEMENT

- El Renaixement és un moviment cultural que comprem els segles xv i Xvi. El terme *Renaixement* va arribar a la música prestat per altres branques del coneixement.
- A l'Europa occidental es va despertar l'interès per l'estudi de l'Antiguitat clàssica (de la Grècia i la Roma antigues), per la qual cosa el gust estètic del Renaixement se centrava a tornar la mirada cap a aquesta època passada. Pel que fa a la música era impossible prendre com a model la que havia estat característica de l'antiga grècia, ja que no hi havia partitures ni altres documents explícits en els quals quedés registrada; però sí que s'hi van poder aplicar els gustos estètics que defensaven totes les manifestacions artístiques en general, com la senzillesa, la claredat, la racionalitat, la proporció... L'humanisme, moviment intel·lectual vinculat al Renaixement, es caracteritza per l'entusiasta valoració del món i de l'home, i per l'afany de coneixement (arts, ciències, filosofia i literatura).

- Als països europeus, el Renaixement presentava diferents matisos i propietat tot i que són característiques comunes a tots ells el gust pels descobriments, per la investigació, la lluita per alguns ideals, les primeres crisis religioses i el naixement de noves classes socials. Malgrat que el Renaixement es va viure amb intensitat a tot Europa, Itàlia en va ser el referent cultural i artístic
- L'aparició de la impremta a mitjan segle xv va comportar una revolució en el món de la cultura, i també en l'àmbit musical. Als regnes hispànics, els primers impresors musicals dels quals es té notícia són estrangers, però molt ràpidament van aparèixer impressions fetes per artesans locals sobre partitures litúrgiques; malgrat això, en la música polifònica del segle XVI, les millors impremtes les trobem a França i a Itàlia.

- La música vocal polifònica va arribar a la seva màxima esplendor en aquesta època, quan es va despertar l'interès per la música instrumental, que es va independitzar de la vocal. Al principi, el repertori de la música instrumental era el mateix que el de la vocal, però a mesura que avançava el segle es van anar creant unes formes musicals i uns estils independents respecte de la música vocal. També es va crear una escriptura pròpia per a cada instrument, fet que va repercutir en el desenvolupament i en la millora dels instruments.